

ІННОВАЦІЙНА СКЛАДОВА ПРОДУКТИВНОЇ СПРОМОЖНОСТІ ЕКОНОМІКИ РЕГІОНУ

Зеленський І.О., аспірант*,

ДУ «Інститут регіональних досліджень
імені М.І. Долишнього НАН України», м. Львів, Україна

В сучасних умовах господарювання головною рушійною силою соціально-економічного розвитку регіонів, від якої залежить продуктивність економіки та добробут їх населення, є інноваційна діяльність в напрямі активного впровадження технологічних процесів та новітніх інформаційних технологій. Для регіонів України проблема підвищення продуктивності інноваційної діяльності є надзвичайно актуальною, оскільки переважна більшість підприємств працюють на застарілому обладнанні, а технології, які використовують у базових галузях, залишилися на рівні досягнень науково-технічного прогресу 80-90-х років. Технічна модернізація окремих підприємств не відбувалася 25 і більше років. Війна ще більше ускладнила ці процеси. Через військові дії Україна вже втратила щонайменше 30-50 % виробничих потужностей, які відносились до сфери важкої індустрії, переважно на Сході країни.

Наразі в Україні інноваційний розвиток не став однією з головних характеристик її соціально-економічного розвитку. Так, впродовж 2018-2021 рр. частка інноваційно активних підприємств складає в середньому 8,5 % від загальної кількості промислових підприємств. Така ситуація зумовлює низьку продуктивну спроможність, а отже і конкурентоспроможність економіки українських регіонів.

Оцінюючи ситуацію, яка склалася в інноваційній сфері слід виокремити такі тенденції: зосередженість інноваційної діяльності на великих промислових підприємствах; диспропорції у інноваційній активності підприємств та фактично виробленій інноваційній продукції; зниження технологічної активності промислових підприємств; прогресуючу тенденцію втрати вітчизняною промисловістю техніко-технологічного ресурсу модернізації виробництва тощо.

* Науковий керівник – Луцків О.М., к.е.н., с.н.с.

На шляху активізації інноваційного розвитку регіонів України стоять ряд викликів та перешкод, які потрібно долати. Серед них можна виділити: недостатнє фінансування інноваційних проєктів, відсутність сприятливого законодавства, низький рівень кваліфікації фахівців та нерозвиненість інфраструктури для інноваційної діяльності. Статистичні дані свідчать, що на сьогодні, мало вкладається інвестицій в інноваційні технології для модернізації економіки та переходу на вищі технологічні уклади. Так, якщо ЄС в цілому виділяє на дослідницькі та конструкторські роботи понад 2 % ВВП, то в Україні цей показник становив у 2021 році 0,17 % ВВП (у 2020 р. – 0,18 % ВВП) [1].

Наразі в Україні спостерігається і недостатня кооперація між вищими навчальними закладами, науковими установами та підприємницьким структурами. Така ситуація зумовлює виготовлення інноваційних технологій, що не користуються попитом на ринку, що приводить до зниження продуктивності інноваційної діяльності. Лише активна взаємодія науки та бізнесу при дієвій підтримці держави в рамках виваженої політики розвитку науки та стимулювання інновацій дозволять в повоєнний період перейти регіонам на якісно новий рівень економічного розвитку і повною мірою використати весь наявний інтелектуальний потенціал.

Нажаль технологічний розрив між Україною та розвиненими країнами щороку поглиблюється. У глобальному рейтингу інновацій Україна у 2022 р. перемістилась на 57 позицію проти 49 у 2021 році, має кращі результати за інноваційними результатами, ніж інноваційними ресурсами, не дивлячись на погіршення позицій за деякими показниками, що входять до «Інноваційних результатів». За Індексом інноваційного розвитку розрахованого агентством Bloomberg (Bloomberg Innovation Index) у 2021 р. Україна втратила 12 місць порівняно з 2018 р. і посіла 58 місце серед 60 досліджуваних країн. Причому за 4 роки падіння відбулось за всіма сімома складовими індексу [2].

З огляду на вище наведене слід зазначити, що важливим є дослідження сучасного стану інноваційної діяльності в регіонах України, визначення її характерних ознак, проблемних аспектів та пошуку ефективних механізмів активізації її продуктивності.

Слід наголосити на тому, що Україна вже більше року перебуває у воєнному стані. Безумовно, що це відбивається на інноваційному

розвитку нашої країни та її регіонів. Повосне відновлення економіки регіонів України в напрямі соціально-економічного розвитку можливе тільки на інноваційній основі з урахуванням потенційних можливостей регіональних економічних систем.

Основна увага має бути зосереджена на пошуку ефективних механізмів стимулювання регіонів до використання інновацій та їх продукування в напрямку забезпечення сприятливих інституційних умов для вкладання інвестицій в оновлення основних фондів підприємницьких структур і розробку нових технологій; нарощення інноваційного та технологічного потенціалу; розвитку співпраці між закладами освіти, науково-дослідними установами та підприємницькими структурами; всебічної підтримки сфери розробок, досліджень та інновацій (у тому числі наукової сфери), а також долати виклики та перешкоди, які стоять на шляху до інноваційного розвитку.

Варто наголосити і на важливості системної інноваційної політики, що передбачає розроблення та впровадження системи пріоритетних напрямів розвитку науки та інновацій, орієнтованої на досягнення Цілей сталого розвитку.

Ефективність функціонування механізму активізації продуктивності інноваційної діяльності в регіоні безпосередньо залежатиме від обґрунтованого вибору інноваційних проєктів відповідно до регіональних пріоритетів, наявності джерел їх фінансування, отримання оптимальних ефектів від їх реалізації. Складність управління інноваційним розвитком наразі полягає в необхідності застосування таких підходів, які б враховували нову історичну реальність, сукупність викликів внутрішнього та зовнішнього середовища. Вищевказані аспекти обумовлюють актуальність пропонованого дослідження.

Література:

1. Державна служба статистики України: сайт. 2023. URL: <https://www.ukrstat.gov.ua/> (дата звернення: 27.02.2024).
2. The Bloomberg innovation index: сайт. 2022. URL: <https://worldpopulationreview.com/country-rankings/most-innovative-countries> (дата звернення: 27.02.2024).